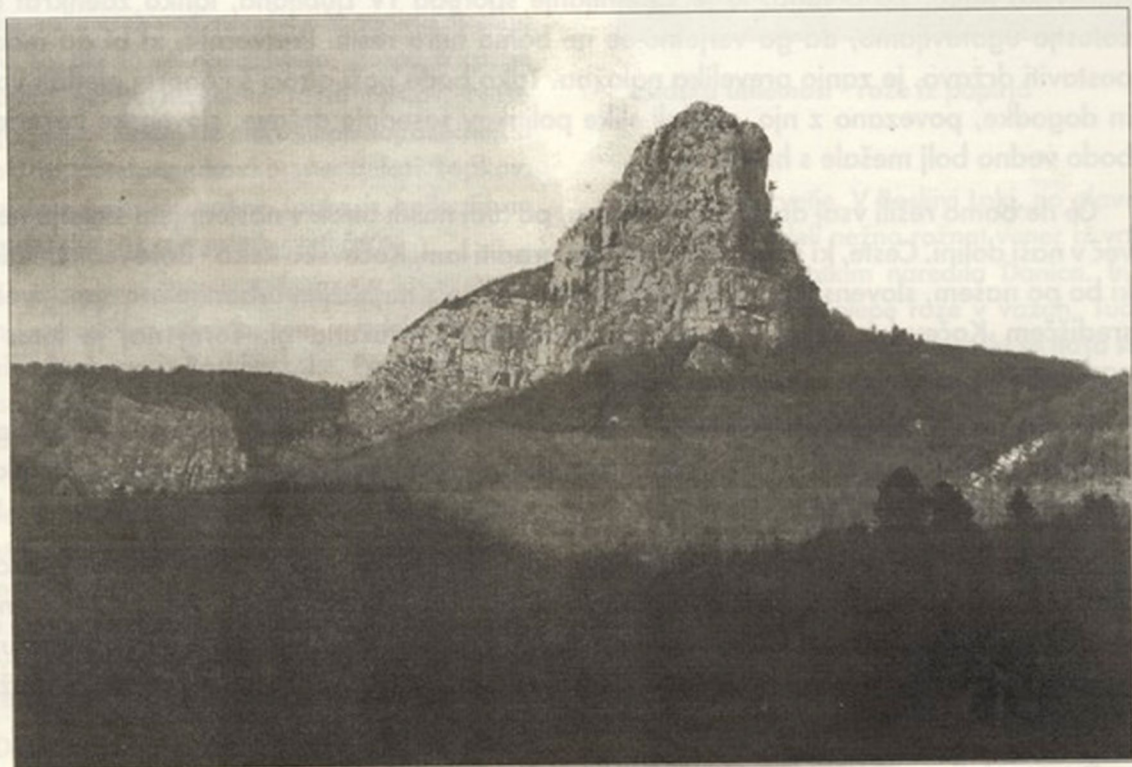

OSILNIŠKA DOLINA

Danica Svab iz Bosiljve Lake

Cesta bo, ceste ne bo, cesta bo...

Dva velika problema pestita našo občino, oba nista od danes: televizija oziroma spremljanje slovenskega televizijskega programa in cestna povezava s Kočevjem oz. Kočevsko Reko. Za prvega, to je spremljanje sporeda TV Ljubljana, lahko zaenkrat le z žalostjo ugotavljamo, da ga verjetno še ne bomo hitro rešili. Pretvornik, ki bi ga morala postaviti država, je zanjo prevelika naložba. Tako bodo naši otroci še naprej gledali vojno in dogodke, povezano z njo, gledali slike politikov sosednje države, slovenske besede se bodo vedno bolj mešale s hrvaškimi...

Če ne bomo rešili vsaj drugega problema, pa tudi naših otrok v naslednjem stoletju ne bo več v naši dolini. Ceste, ki jo je država pričela graditi lani, Kočevska Reka - Borovec - Osilnica, ki bo po našem, slovenskem ozemlju povezala dolino z najbližjim urbanim in zaposlitvenim središčem Kočevska Reka, v predlogu letošnjega proračuna ni. Torej naj je letos ne nadaljevali.

Seveda se s tem prebivalci Osilnice ne moremo strinjati. Načrtovana cesta pomeni življenje in obstoj naše doline, zato jo je potrebno zgraditi, preden bodo občino zapustili še tisti mladi, ki so do sedaj tu vztrajali.

Vodstvo občine se je odločilo, da ne bo stalo križem rok, možje so se podali v akcijo. Skupaj z nekaterimi člani Civilnega gibanja so obiskali vodstva strank. Kar trikrat v enem tednu so bili v Ljubljani, saj je bilo potrebno do 15. maja dati pripombe na osnutek proračuna. Nikomur od njih ni bilo žal ne časa ne denarja za to, da bi poslancem oz. vodilnim možem strank predstavili problem, ki je vse nas najbolj pereč.

Pogovarjali so se s poslanskimi skupinami Slovenskih krščanskih demokratov, Liberalne demokracije, Slovenske ljudske stranke, Socialdemokratov, Združene liste socialdemokratov in Slovenske nacionalne stranke.

Vsi sogovorniki, ki so jih naši možje seznanili s problemom, so obljubili podporo. Stranka krščanskih demokratov je vložila amandma, v katerem zahteva uvrstitev nadaljevanja del na cesti Kočevska Reka - Osilnica v proračun za leto 1995. kako se bo stvar razpletla, pa bomo videli, ko bodo v parlamentu sprejemali proračun. Upamo, da najbolje oziroma v korist naše doline.

Uredništvo

Rože iz papirja

Naša stara ljudska umetnost

Ko gledamo stare slike nevest in svatb v naših krajih, vidimo, da neveste držijo v rokah lepe, bele šopke, rože vseh vrst, narejene iz papirja. Prelepi šopki so bili to in naša šivilja, gospa Vica, je naredila nekoč ničkoliko takih pušlov. Naša šivilja, žal, že dolgo ne more šivati najrazličnejših oblek in predpasnikov in ne delati šopkov. Neveste pa nosijo drobne šopke iz najlepših in najredkejših rož iz mestnih cvetličarn.

Ko sem povpraševala, kdo zna pri nas še delati tako lepe rože iz papirja, sem izvedela, da je to Danica Švabova iz Bosljive Loke. Povedala mi je, da se je tega naučila kot mlado dekle, malo na Brodu, kasneje pa pri imenitni šivilji Slavki Pleški, kjer se je učila šivati. Danica je delala čudovite pušle za neveste. Naredila je najmanj sedemnajst nevest - to pomeni, da jim je sešila obleko, jih na dan poroke lepo oblekla, uredila venček, lase in šlajer in jim v roke, tako mlado lepim vsem po vrsti, podala velik bel šopek. Tudi družice in priče so imele drobno cvetje iz belega papirja.

Danica mi je pripovedovala, da so s temi rožami okrasili ogledala, svete podobe in oltarje v vaški cerkvi. Ob veliki noči so dekleta vedno

Danica Švab iz Bosljive Loke

Ljudska umetnost - rože iz papirja

naredila novo cvetje. V Bosljivi Loki, na glavnem oltarju, boste videli nežno rožnat venec iz vrtnic, ki ga je pred kratkim naredila Danica. In na stranskih oltarjih prelepe rože v vazah. Tudi te rože - poročni šopki, venci in venčki so naša stara ljudska umetnost in zato ne smejo v pozabo. Jaz imam te rože zelo zelo rada.

Ana Kovač

Razstavi

V dvorani osnovne šole v Osilnici smo si med prvomajskimi prazniki lahko ogledali lepi in zanimivi razstavi.

Razstavo fotografij priznanega umetniškega fotografa iz Kočevja g. Konečnika in razstavo spominkov Marijana in Alena Leša iz Gerova. Sta naša stara in draga znanca, ki z Osilnico sodelujeta že več let. Kipi našega legendarnega junaka Petra Klepca in lični turistični kozolci ob naseljih so izšli iz njune delavnice.

Upamo, da si bomo lahko ogledali junija v Osilnici dela našega rojaka, akademskega kiparja Staneta Jarma. Le tako naprej! Naša občina oživlja ne le gospodarsko, ampak tudi kulturno dejavnost. Živi polno življenje kljub vsem težavam, ki so značilne za vsak začetek.

Ohcet v Rezugah

ali kako sta šla lisica in volk na ohcet

V otroških letih smo v zimskih večerih poslušali priljubljeno pripoved (basen) o lisici in volku, ki sta šla na ohcet. Otrokom so jo pripovedovali stari starši in ponekod jo pripovedujejo še danes svojim vnukom. Zakaj je ne bi povedali še drugim? Morda jo drugje poznajo v drugačni verziji?

Bilo je v davnih časih, so začeli svojo pripoved, ko je bila v Rezugah ohcet. Bilo je veselo, saj je bila hiša polna ljudi, sorodnikov in sosedov, še otroci so kukali skozi okna. Jedlo in pilo se je, saj so bile mize polno obložene in pšeli ter plesali so že ves dan. Prava kmečka ohcet, kakršnih danes ni več.

Že se je večerilo, ko sta se srečala lisica in volk. Z roba gozdička sta gledala in prisluškovala veselim svatom v Rezugah. Oh, koliko dobrot je na mizi, midva pa lačna in naju niso povabili, sta si mislila. Sline so se jima kar cedile. Pa se lisica domisli in reče volku: "Hajd, greva še midva na ohcet. Ti buš šu v štauo in koli uovci, koze, krave, kuojne, prasce, kokuši, vse, kar je živu, pokoli. Jest bun pa šua nu'r v hišo na uohcet, pa t' bun vsega v'n pr'njesua."

Volk je bil takoj za to. Hitro sta se dogovorila in šla v Rezuge. Ko sta prišla pred hišo, kjer je bila ohcet, je volk hitro smuknil v hlev in začel klati živali, ovce, koze, krave, konje, prašiče, kokoši, vse, kar je bilo živo. Lisica pa je šla med tem v hišo in začela vpiti: "L'di, hitro prid'te! Vouk je v štali! Vse vam bu puokuou!" Veseli svatje utihnejo in prisluhnejo meketanju, blejanju, mukanju, rezgetanju in ropotu, ki je prihajalo iz hleva. Ljudje hitro stečejo v hlev, mimogrede pograbiijo vile, sekiro, kol ali palico, kar jim pač pride pod roke, in se spravijo nad volka, ki je skoraj že vse živali poklal. Ljudje tolčejo in mlatijo po volku ter kričijo na zverino, ki je povzročila takšen pokol v hlevu. Volk se je komaj rešil množice ljudi in se izvlekel iz hleva. Bil je tako pretepen, da se je komaj plazil po tleh. Tako so ga zdelali.

Ljudje, zaposleni z volkom, lisice niti opazili niso. Ta se je splazila v hišo, ki je bila prazna. Izkoristila je odsotnost svatov ter se najedla in še napila vseh dobrot, ki so bile na mizi. Po obilni pojedini si je zaželela še malo počitka na peči. Iz dremeža jo je prebudil ropot prihajajočih svatov, ki so že opravili z volkom. Ko je bežala s peči, je glavo pomočila še v skledo s kašo, da je imela po glavi polno kaše, in smuknila pred svati iz hiše.

Zunaj pred hlevom je našla volka, vsega pretepenega in nemočnega. Šla je k njemu in ga je priliznjeno vprašala: "Vouk, kaj t' pa je?" "Nekar me spraševaj, kaj m' je. Glej, kak' so me pretoukli, da s'n mauo živ, da bun vmrou," ji je odgovoril volk. "A glej, kak' so mjene, da m' gredo še možgani na guavi ven," mu odgovori lisica in pokaže na glavo, polno kaše. "A puole so tjebe še b'l ko mjene," je rekel volk lisici. Lisica se hitro znajde in reče volku, da ne more iti sama, da jo hudo boli in da jo bo moral nositi. Volku se je lisica zasmilila in jo je dal na hrbet ter jo nesel, čeprav se je sam komaj vlekel.

In čez nekaj časa je začela lisica na volkovem hrbtu govoriti: "Bouan zdravega njese, bouan zdravega njese." "Kaj, kaj?" reče volk. "Ah, n'č, n'č," odgovori lisica. In gresta naprej. Volk leze vse težje in težje. Lisica zopet: "Bouan zdravega njese, bouan zdravega njese." In volk ponovno: "Kaj, kaj, pravš l'sica?" "Ah n'č, tak me boli guava, da se m' več bljede. Glej, kak' m' možgani ven lejzejo." Oh, ti uboga lisica, si misli volk in gresta naprej. Volk se je komaj še vlekel in obenem nosil še lisico, ki je ponovno začela: "Bouan zdravega njese, bouan zdravega njese." "A tak! T' bun že pokazal," se tedaj volk razjezi in vrže lisico v globok jarek, kjer še danes živi. Volk pa se je odvlekel naprej in se ne družil več z lisico.

Zapisal Jože Ožura

Domnača naloga

Vsak naj počisti pred svojim pragom

(Čistilna akcija)

V nedeljo je bila čistilna akcija. Akciji se je udeležilo veliko vaščanov Osilnice in drugih vasi. Vsak je počistil pred svojim pragom. Množica vaščanov je čistila okolje reke Kolpe. Smeti, ki so ga zbrali, so odpeljali na smetišče.

Alen Borovac, 2. razred

V soboto je bila čistilna akcija okoli naše vasi. Vaščani so se zbrali in pobirali smeti v okolici vasi in okoli reke Kolpe in Čabranke. Tudi doma smo morali počistiti svoje dvorišče. Vsak človek bi moral paziti in čuvati svoje okolje.

Denis Jauk, 2. razred

Dne 23. 4. 95 smo imeli čistilno akcijo. Čistili smo reko Kolpo, potoke in vasi. Akciji so se pridružili ribiči, lovci in vaščani. Zelo veliko smo nabrali polivinilnih vrečk, ki so onesnaževale našo reko in potoke. Tudi jaz sem pomagal, da bi ohranili našo dolino lepo in čisto.

Jernej Knaus, 3. razred

Tudi doma smo imeli čistilno akcijo. Čistili smo dvorišče. Smeti smo odpeljali na smetišče. Ko smo to vse naredili, je bilo dvorišče čisto in urejeno. Čistila sva sama s sestro. Zelo lepo mi je imeti čisto okolje. Smeti naj bi odlagali v koše za smeti. Zelo grdo je videti smeti v okoli v kateri živim. Želim si, da je moja okolica čista in urejena.

Janeš Ivica, 3. razred

V nedeljo, 23. 4. 95, je bila čistilna akcija. Ob Kolpi in Čabranki so čistili smeti in staro železo, ki so ga ljudje puščali ob vodi. Čistilo se je po

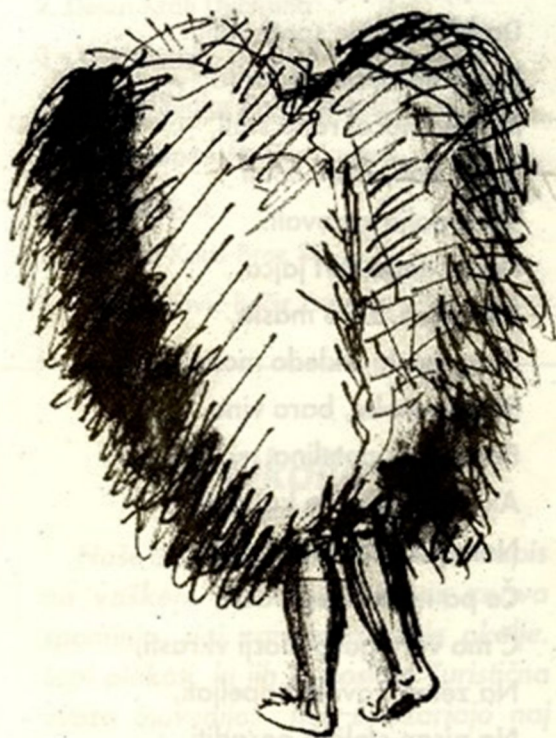
skupinah.

Skupine so bile razporejene od Mirtovičev do Papežev. Ljudje so čistili okolico hiš. Doma smo pripravili grablje ter drugo orodje. Najprej smo zbrali vse večje smeti na kupček. Nato smo z grabljami pograbili tudi manjše smeti.

Naložili smo vse smeti na samokolnico in odpeljali na smetišče.

Rada bi, da bi bila moja dolina zmeraj čista.

POŠ Osilnica Marija Ožanič, 2. razred

Butara

Stane Jarm - Butara

Kresnice iz osilniške fare

Šege in običaji

V prejšnjem stoletju je bilo še veliko ljudskih običajev v osilniški dolini. Eden teh je bil kresniški obhod po poljih. Po starem običaju so se dekleta "kresnice" udeležile najprej kresovanja. Tam so pela in plesala v kolu, nato pa so kot "kresnice", v spremstvu fanta, ki je na glasbilu spremljal njihovo petje, odšle po poljih.

Po končanem obhodu polj so se vrstile v vas in pele pred vsako hišo naslednjo pesem:

Bog daj, Bog daj dobro večer
 Gospodinja z gospodarjem,
 Da b' se božje sprehodili,
 Da b' nas lepo obdarili!
 Mi smo nocoj rano stali,
 Rano stali, malo spali
 Vaše polje varovali.
 Dajte, dajte štiri jajca,
 Štiri jajca, žlico masla,
 Žlico masla, skledo moke,
 Skledo moke, baro vina,
 Baro vina, petelina,
 Ak' nam misliš kaj dati,
 Nam pojte hitro poiskati,
 Če pa nečte vsega dati,
 Č' mo vam gospodarji vkrasti,
 Na zelen travnik odpeljati,
 Na pisan stolček posaditi,
 Ž njim se malo poigrati,
 Koker mati s tem detetom,
 Koker kravca s tem teletom,
 Koker jagnje s tem jagnjetom.
 Lepa hvala tega dara,

Tega dara, doma nemam;

Daj, Marija, dobro leto,

Sveti Ivan, kresnik božji!

Mi se od vas odločimo

In vas Bogu izročimo.

Pesem "kresnic" iz osilniške fare se je ohranila po zaslugi Jožeta Malnarja, profesorja latinščine, doma z Malinišča, ki je zbral veliko pesmi in običajev ter jih zapisal. Nekatero med njimi je potem objavil dr. Karel Štrekelj v svoji zbirki Slovenske narodne pesmi. V knjigi praznično leto Slovencev, ki jo je napisal Niko Kuret, pa lahko zremo o kresovanju.

Zapisał Jože Ožura

Kresovanje

Na večer pred prvim majem smo po naših vaseh pripravili kresove. To je star običaj, ki ga ne smemo opustiti. Enkratno lep je bil kres v Bosljivi Loki na Gričku - na otočku Kolpe. Zbrali so se vsi vaščani in veliko mladih, ki so prvomajske praznike preživljali pri sorodnikih. Ko je mali Rožle spustil v zrak še rakete, je bil to prelep predmajski večer. Tudi na Kresu na Selih je bilo zelo lepo. Škoda, da letos po vseh vaseh nismo postavili mlajev, saj je poleg lepega starega običaja to tudi pozdrav pomladi.

Športne vesti

Tekmovanje v balinanju

30. aprila so člani Turističnega društva Osilnica organizirali veliko tekmovanje v balinanju v Bosljivi Loki.

Sodelovalo je 6 ekip. Prvo mesto je osvojila ekipa v sestavi: Stanko Frbežar, Milan Štimec in Slavko Štimec.

Na drugo mesto so se uvrstili: Elvis Frbežar, Toni Rugole in Marko Rugole.

Tretje mesto je zasedla ekipa, v kateri so bili: Zlatko Frbežar, Srečko Kenda in Ivan Glujić.

Glavni organizator tekmovanja je bil Miran Frbežar. Balinanje ima pri nas že dolgoletno tradicijo, priljubljeno je bilo že pred drugo svetovno vojno.

Tekmovanje v kajaku in kanuju

V Osilnici je bila pred prvomajskimi prazniki precejšnja gneča. Zbrali so se kajakaši in kanuisti z obeh strani Kolpe in se pomerili na divjih vodah.

Pri ženskah so Slovenke suvereno zmagale.

REZULTATI

K - 1 ženske:

1. Nada Mali Rašica
2. Anja Ruden Rašica

OSTALI REZULTATI

C-2 seniori:

1. Peček - Zupančič Končar
2. Tomašek - Tomašek Varteks

C-1 seniori

1. Danko Herceg Zagreb

Pomlad v naši dolini

2. Stjepan Perestegi Zagreb

K-1 seniori

1. Fedja Marušić SE
2. Dejan Kralj Ljubljana

3 x C-1 seniori

1. Herceg-Sedlar-Peres Zagreb
2. Zobec-Lepan-Mujićin Zagreb

3 x K-1 seniori

1. Marušić-Kaus-Brez SE
2. Gliks-Durević-Bečir Zagreb.

Okolje

Nāše okolje ljubeznivo vlijuden napis na vaškem pokopališču nas znova spominja, naj varujemo svoje okolje. Lepi plakati, ki jih je poslala Turistična zveza Slovenije, nas opozarjajo naj ostanejo naše vasi, Kolpa in potoki čisti.

Polje - kdo bo tebe ljubil

Ko se takole kar precej pogosto prevažam po Sloveniji in me pot pogosto zanese v kraje ob Kolpi, sem vsakič, kljub ljubezni do teh vasic, nekoliko žalostna. Kolpa, Čabranka in potoki se polnijo z odsluženimi avtomobili, hladilniki, štedilniki, pločevinke piva so postale kar zaščitna znamka obrežij in obcestnih jarkov.

Pa pomislim - kmetje vendar ljubijo svojo zemljo pa jim zemlja ljubezen vrača, kljub umazaniji s smetišč, ki strupeno prodira vanjo. Kako dolgo bo še tako? Saj ni nič strašnega, če vržem čik na tla ali v reko, bo rekel marsikdo.

In ko se borimo za lepo in čisto okolje, bom pač od svojega praga pometel k sosedovemu in če to ne bo mogoče, pač v Kolpo, čeprav v sušnih dneh zalije njivo.

Kdaj bomo spoznali, da ljubezen narave do nas ni neskončna, ker ljudje to ljubezen počasi, vendar vztrajno uničujejo?!

Lidija Simončič

Reka Kolpa

Lepa voda mi je les prinesla,
v slepem lesu vonj pustila,
z vlažnim vonjem me pokrila,
se zarasla in odtekla.
Kakšno noč si dajeva besede,
kakršenkoli mi mulja v pest privabi
in obraz napravi v sive gube,
da je ne pozabim.
Ko bi z njo šumela,
bi le proti jugu,
ko bi snežnosledna breg spočela,
bi ga le poljubu.

Geraldine Hrelja

Kapelica Bezgovica

Cvetoči med

Moje poštenje je v srcu doma,
ljubezen me greje,
gre delo hitreje,
sonce se smeje,
to je radost srca.
Niso vse želje zaspale,
hrepenenje in čast
ima svojo oblast,
vse je lepo,
da povsod mi rožice cveto.
Ta nasmeh, marljivost,
veriga nas vseh otrok,
da bodem bratom brat,
sestra sestri, Bogu hči.
A obljuje zveste časti,
poštenje, delo in mir
vedno na žive
za nas vse.

Jana Malnar - Knap

Osilnica in dolina v preteklosti

Nadaljevanje iz prejšnje številke

CERKEV V OSILNICI. Kolonizacija Kočevske v 14. stoletju je napredovala. S krčenjem gozdov so dobili nove obdelovalne površine. Nastala so nova naselja in zaselki. Življenja v njih je kmalu postalo podobno življenju v okoliških naseljih. Kmetje so bili podrejeni fevdalcu, zanje pa je skrbel tudi Cerkev. V tem prostoru je bilo potrebno poskrbeti tudi za versko življenje. V ta namen so zgradili nekaj novih cerkva in jim dodelili duhovnike, ki so obiskovali svoje vernike po številnih novih vaseh in zaselkih. Zgraditev cerkve in nastanitev stalnega duhovnika je bila vsekakor pomemben dogodek v zgodovini dežele in naroda. Ponavadi je bilo to potrjeno s svečano listino. Tako tudi za Kočevsko.

V listini oglejskega patriarha Ludovika della Torre, izdani 1. maja 1363 v Vidmu, se omenja Osilnica poleg Kočevja, Poljan, Kostela in Gotenice ter Kranjske gore. V listini je zapisano, "da so se znotraj župnijske cerkve sv. Štefana v Ribnici naše oglejske škofije ter v njeni oskrbi ali župniji, v nekaterih logih oziroma gozdovih, ki so bili nenaseljeni in neobdelavni, napravila mnoga človeška naselja. Taki logi in gozdi so se izkrčili za poljedelstvo, in v naselja se je sešla majhna množica ljudstva. V the krajih so tamkajšnji prebivalci v čast božjo in častitev Device Matere ter v tolažbo omenjenega ljudstva in naslednikov ter v povzdigo pobožnosti sezidali znova nekatere cerkve, namreč v Kočevju (Goteniz), Poljanah (Poelan), Kostelu (Costel), Osilnici (Ossiwniz) in Gotenici (Goteniz), in ena je bila na novo zgrajena znotraj meja župnijske cerkve sv. Petra v Radovljici (Ratmansdorff), namreč v Kranjski gori (Crainau), tudi v omenjeni naši škofiji, kakor je soglašal in dovolil naš preljubi sin v Kristusu, slavni grof, gospod Oton Ortenburški, v čigar gospodstvu in sodni oblasti (jurisdikciji) se nahajajo omenjena ozemlja..." (Simonič, Kočevski zbornik, stran 59-60). Ortenburški grof je s to listino dobil pravico predlagati duhovnika pri že obstoječi cerkvi, ribniški župnik pa ga je pfordil. prve župnije so bile zelo velike. Če izvzamemo kostelsko in poljansko, so bile v tistem času na Kočevskme le tri župnije, in sicer Kočevje, Osilnica in Gotenica.

Osilniška cerkev je bila zgrajena že prej, omenja

se že ob nastavitvi kaplana - ekspozita v Kočevju in duhovnika v Gotenici leta 1339. Glede na takratne razmere in poseljenost doline Kolpe in Čabranke pred kolonizacijo Kočevske, je bilo naselje na področju Osilnice po vsej verjetnosti že okrog leta 1300, če ne že v 13. stoletju. Z listino iz leta 1363 je Osilnica dobila stalnega duhovnika. Območje osilniške župnije je sprva obsegala poleg doline tudi področje do izvira Kolpe in Snežnika, dokler ni postalo Gerovo v 15. stoletju samostojna župa in župnija kočevskega urada v kočevskem gospostvu. Kasneje, ko so kolonizirali Dragarsko dolino, je bila pod osilniško župnijo tudi Dragarska dolina, ki je bila v njeni sestavi do 19. stoletja.

Cerkev sv. Petra in Pavla v Osilnici je bila zgrajena na mestu, kjer je današnja, ki pa je bila najprej preurejena v tabor (15. stoletje) ter bila v drugi polovici 19. stoletja na novo pozidana. Od stare cerkve je ostal le zvonik (glej naprej "Turški vpadi").

Gerovo se kot srednjeveško naselje omenja že konec 14. stoletja (1394) v zvezi s sporom med grofoma Ivanom Modruškim (Frankopanom) in Friderikom Ortenburškim zaradi meje, paše, lova in lazov, ko so za mejo določili izvir Kolpe ter prepovedali vsakršno krčenje.

Župnija (Cerkev) je imela svojo posest, ki jo je dobila od posvetnih ljudi in se je imenovala Videm. Tako je imela osilniška župnija svojo posest - videm (nadarbino), ki se je razprostirala od cerkve in osrednjega trga ("Placa") v Osilnici do Kolpe in še v gozd v "Zakostelcu", in še danes pravijo temu delu osilniškega polja "Videm". Zanimivo bi bilo raziskati ledinsko ime "Zakostelec". Kaj se skriva za imenom? Iz poročil komisij, ki so v 16. stoletju raziskovale pritožbe s kočevskega gospostva, razberemo, da je moral osilniški župnik imetniku gospostva plačati pri prevzemu župnije 40 dukatov (=53 goldinarjev in 20 krajcarjev) ali, če preračunamo v srebro, v vrednosti 1,5 kg čistega srebra. To je najmanj na Kočevskem, saj je župnik v Kočevju plačal 150 dukatov. Med prvimi osilniškimi župniki je posebno zanimiva osebnost Gregor Moratovič, ki se omenja leta 1570 v listini, ki go-

vori že o frankopanskem Gerovu kot "Osvinški fajmošter". Svoje poslanstvo med osilniškimi verniki je opravljal več kot pol stoletja, saj se omenja še 1616. Bil je eden izmed 36 gospa in gospodov, ki so imeli svoj sedež v gočevskem gospodstvu, ker se je tako zadolžilo. Znanih je tudi več njegovih pisem na različne naslove zaradi upokojitve.

Ljudsko izročilo sicer govori o cerkvi na Čačiču kot najstarejši cerkvi v dolini, kar pa ni dokazano. Prav tako naj bi na tamkajšnje pokopališče pokopavali umrle iz Borovca. Cerkev sv. Miklavža na Spodnjem Čačiču je bila med drugo svetovno vojno leta 1942 požgana in je bila po vojni obnovljena.

FEVDALNI GOSPODJE OSILNIŠKE DOLINE. Posvetna oblast se je v dolini menjavala. Ortenburžani, ki so leta 1247 dobili dolino skupaj z ribniškim gospodstvom, so bili gospodarji Osilniške doline do leta 1418, ko je umrl zadnji Ortenburžan, grof Friderik II. Zastrupila naj bi ga žena Marjeta, vojvodinja Teck. Na Lipniškem gradu pri Radovljici, kjer so imeli veselo gostijo, mu je soproga prerezala jabolko in mu dala polovico jabolka. Friderik se je kmalu mrtev zgrudil na tla. Nož naj bi bil na eni strani zastrupljen. Na podlagi dedne pogdbe iz leta 1377 so jih nasledili grofje Celjski, ena največjih dinastij na Slovenskem, ki je imela številne rodbinske vezi z mnogimi evropskimi dvori. Cesar Sigismund, poročen z Barbaro Celjsko, je Hermanu II. Celjskemu podelil 1420 kot državni fevd grofijo Ortenburg z vsemi gospodstvi, ljudmi, gradovi, trgi, sodišči... Oglejski patriarh Ludovik je 1425 potrdil Hermana II. Celjskega v podedovanih ortenburško-oglejskih fevdih, to je Ortnek s Kočevjem, Poljanami, Kostelom in čušperkom. Svojo posest so širili tudi v drugih deželah in državah.

Cesar Sigismund je 1436 povzdignil svojega svaka Friderika II. in njegovega sina Ulrika II. v državnega kneza rimsko-nemškega cesarstva. Tako je tudi ortenburška grofija, kamor je sodila tudi Kočevska, postala kneževina.

Na Kočevskem je posebno znan Friderik, ki se je po nasilni smrti svoje žene Elizabete Frankopanske skrivaj poročil z Veroniko Deseniško. Z njo je živel na gradu Fridrihštajn, ki ga je dal v ta namen zgraditi v letih 1422-1425. Poroki je namreč nasprotoval oče Herman, ki je dal grad porušiti in je sina zaprl v ječo. Veroniko je obtožil čarovništva in kljub oprostilni sodbi celjskega sodišča so jo Hermanovi ljudje utopili. Herman je izpustil sina šele po spravi z njim. Friderik je dal grad Fridrihštajn kasneje obnoviti in je na njem zelo

razkošno živel. Grad so vzdrževali in oskrbovali podložniki kočevskoreškega urada. Osilničani so bili torej podložni gradu Fridrihštajn. Tja so dajali dajatve in, če je bilo potrebno, hodili na tlako (glej "Življenje podložnikov").

Kočevska je pod Celjani postala samostojno gospodstvo, ki je bilo razdeljeno na tri urade, in sicer v zgornji in spodnji kočevski urad in urad (Kočevska) Reka. Osilnica in Gerovo sta spadala pod kočevskoreški urad kot posebni župi (županstvi).

V boju za prevlado na Slovenskem so se Celjani borili s Habsburžani in z njimi je leta 1433 sklenil grof Herman dedno pogodbo, da jim bo pripadla Ortenburška grofija, če grofje Celjski izumro v moški liniji. Potem, ko so bili Celjani povzdignjeni v državne kneze, se je vnela večletna vojna s Habsburžani in šele 1443 je bilo v Dunajskem Novem mestu sklenjeno premirje in obojestranska pogodba med cesarjem Friderikom III. in Celjani, ki jim je cesar priznal tudi knežje dostojanstvo.

Leta 1456 je bil v Beogradu v zaroti umorjen knez Ulrik II. Celjski, ki je kot ogrsko-hrvaški fevdalec sodeloval pri obrambi Beograda pred Turki. Ulrik je bil poročen s Katarino Brankovič in imela sta troje otrok, ki pa so že mladi umrli. Tako je z Ulrikom II. izumrla celjska rodbina in nasledili so jih Habsburžani. Raszodni zbor je leta 1457 v Gradcu prisodil celjsko posest Frideriku III. Habsburškemu, vladarju rimsko-nemškega cesarstva. Kmalu za tem se že leta 1476 omenja neki uradnik Petritz iz Kočevja, da mu je cesar Friderik III. podelil pravico eksploatacije in predelave železove rude v Osilnici. Tudi v kasnejših obdobjih so podatki, da so ob Čabranki in Kolpi pridobivali rudo.

Meje kočevskega gospostva so na osilniškem področju potekale po urbarju iz leta 1574, kakor so poročale komisije 1613 in po mnenju zgodovinarja dr. Hauptmanna, takole: od Jesenovega vrha do Kuželjske ste in na Kapič - izliv Račkega potoka v Kolpo (Rake pri Srobotniku: to je bila meja s kostelskim gospostvom) - po Kolpi do izvira Kolpe in od tu južno od Gerova na Mali Snežnik (1506 m) - Šeginček - proti Čabranski polici - po vzhodnem platoju Krnice na Črne laze - Lepi in Beli studenec - Kozji vrh - Babno polje - Vražji vrtec - po nkdanjem rimskem zidu ... proti Loškemu potoku.

Habsburžani so dajali kočevsko gospostvo v zastavo (zakup) različnim fevdalnim rodbinam (Thurn, Blagaj, Kisl, turjaški), ki je vsaka po svoje vtisnila pečat deželi. Za Osilniško dolino so bili usodni Blagaji, ker so pripomogli k odtujitvi gerovske župe. Od ostalih so posebno znani Turjaški-Auerspergi, ki so dobili pravico kovanja lastnega denarja (1654) in 1791 je bilo kočevsko gospostvo povzdignjeno v vojvodino. Auerspergi so bili gospodarji širnih kočevsko-ribniških območij (gozdovi) do novejšje dobe.

URBAR KOČEVSKEGA GOSPOSTVA IZ LETA 1498. Urbarji ali srednjeveške zemljiške knjige so zajeli popis podložniških posesti (huba ali kmetija) in obveznosti njihovih uvažalcev (kmetov, podložnikov, hasnovalcev) do zemljiškega gospoda. Fevdalec je s tem spodbudil podložnika k večji storilnosti, obenem pa je imel pregled nad svojimi dohodki. Obveznosti so se večinoma delile na tlako (delovno obveznost) in dajatve (najprej v pridelkih, kasneje v denarju). Obveznosti so bile odvisne od velikosti kmetije (hube), pa tudi rodovitnosti na tistem področju. Manjše (polovične) dajatve sob ile od novih lazov (krčevin). Popis dajatev v pridelkih nam pove tudi, katere kulture so gojili in s čim so se hranili. Veliko nam povedo o takratnem življenju. V urbarjih zasledimo tudi prve priimke.

Najstarejši urbar kočevskega gospostva lahko z vso upravičenostjo označimo za kočevski urbar. Ohranjen je le del urbarja iz leta 1498 in to le za urad Kočevska Reka, kar je za poznavanje razmer v dolini konec 15. stoletja ogromnega pomena. Če ga primerjamo s kasnejšimi, vidimo spremembe in razvoj, ki ga je dolina doživela. Urbar iz leta 1498 še ni bil objavljen v celoti, omenjata ga predvsem Simonič (Kočevski zbornik) in tudi Dušan Kos (Urbarji za Belo krajino in Žumberk, 1991). Osilničane bo verjetno zanimalo, kako so živeli prebivalci (naši predniki) Osilniške

doline pred pol tisočletja, nekako v obdobju odkritja Amerike (1492), torej konec 15. stoletja...

Sam urbar iz leta 1498 je imel zanimivo zgodovino, saj se je nazadnje znašel skupaj z urbarjem gospostva Žumberk. Urbar je sedaj v Arhivu Slovenije, v fondu komisije za fevdne osnove, škatla 23. Na prednji plantici, ki je originalna iz rdečega usnja, ima zapisano Rieck vnd Sichelberg, No 2. Sam zvezek (urbar) je del 1,1 cm in je sestavljen iz urbarja dželnoknežjega gospostva (Kočevska) Reka iz leta 1498 in kasneje priključenega urbarja gospostva Žumberk iz leta 1498. Na foliji št. 1 je zapis Vrbarregister des amts Riegkh vnd Sichelberg gehorundt, so von ro. ko. mt. reformieren vnd raten beritten vnd verschriben worden ist, anno etc, collationiert LXXXVIII-to. Kočevskoreški urbar se začne na foliji 2 in teče do folije 25. Osilniška in gerovska župa sta na folijah od 21 do 15. Urbar Žumberk je pisan na 14 folijah (26-39). Domneva se, da je pisal žumberški urbar morda isti pisar kot kočevskoreški. Besedilo je pisano v gotski kurzivi in nemškem jeziku, števila pa z rimskimi številkami. Urbar je tiskan na papirju, ki je iz Italije in ima za vodni znak tehtnico. Urbar za zgornji in spodnji kočevski urad se ni ohranil. In tako je "naš" (kočevskoreški) edini urbar, poleg kostelskega in poljanskega, ki nam pomaga spoznati Kočevsko v tistem času. Takrat se današnja Kočevska Reka imenuje samo Reka, ker ji šele kasneje dodajo kočevska, da jo ločijo od hrvaške Reke.

V kočevskoreškem uradu so bile konec 15. stoletja naslednje vasi in zaselki: Reka (Riegkh), gotenica (Gotintz), Koče (Kotschen) Ravne (Eben), Štalcerji (Steltzendorff), Handlerji (Henndlern), Mlaka (Mos), Borovec (Barobetz), Novi Lazi (Hinderberg), Iskrba (Hirssgrueben, ki je bila opuščena), Preža (Presen), Dolenja Briga (Tieffenbach), Gornja Briga (Obertieffenbach), Inlauf (Hinlaff), Grčarice (Masern), Grčarske Ravne (Ebene), Morava (hameraw), Pleš (Plesch), spodnji Vecenbah (Niderwetzenbach), Gornji Vecenbah (Obere wetzenbach) in naselja v osilniški (Supp Ossynitz) ter gerovski župi (Supp Gerlasaw), ki sta bili posebni enoti - župi znotraj urada. O tem več v naslednji številki.

Popravek. V 3. številki Osilniške doline, na stani 10, poglavje Rimsko obdobje, sta bili dve manjši napaki: Rimljani so Kolpo imenovali Colapis. Naša prva država se je imenovala Karantanija.

Jože Ožura

Koristno in zanimivo

V marcu mesecu nam je Kmetijska svetovalna služba iz Kočevja pripravila dve poučni in koristni predavanji. G. Jože Oblak nam je predaval o pridelovanju krompirja in koruze, katere sorte so najbolj primerne za naše kraje, kako gnojimo in katere herbicide uporabljamo. Ga. Ana Ogorelec nam je na vrtovih v Osilnici praktično pokazala, kako obrezujemo drevje, kako cepimo in drevje sploh negujemo. V njenem drugem predavanju pa smo izvedeli veliko poučnega o pridelovanju zelenjave najrazličnejših sort.

Velika udeležba na obeh predavanjih pričča, da si ljudje želijo še veliko takih srečanj z našimi uglednimi kmetijskimi strokovnjaki, kot sta ga. Ogorelečeva in g. Oblak.

POČITEK POD KOŠEM

Stane Jarm: Počitek pod košem

Turistično društvo Osilnica

Na letni skupščini Turističnega društva Osilnica, 24. aprila, so ugotovili, da je bilo delo v preteklem letu uspešno in da jih čakajo na področju turistične dejavnosti velike in zahtevne naloge.

Razrešili so staro vodstvo in izvolili novo. Predsednik turističnega društva je Mladen Žagar, blagajničarka Fani Žagar, tajnica Geraldine Hrelja.

Društvu dela v naši občini ne bo zmanjkalo. Zastavilo si je takšen program, ki bo lahko v veliki meri pripomogel k razvoju naših krajev.

Novemu vodstvu želimo veliko delovnih uspehov.

Prva je zavekala Ines

Prvi otrok, ki se je rodil v naši novi občini, je bila punčka - Ines - Katarina. Veseli smo nove občanke in ji želimo na njeni življenjski poti veliko sreče in uspeha.

Uredništvo

IZDAJATELJ: Civilno gibanje za Osilniško dolino, Osilnica, Sela 5

UREDNIŠKI ODBOR: Dr. Ana Ožura Klun, Ana Marija Štimec, Olga Lenac, Stane Jarm, Toni Kovač, Jože Ožura, Marjan Kovač, Miro Štimac.

ODGOVORNA UREDNICA: Katja Štimac

PRIPRAVA IN TISK: Tiskarna Kapušin, Krasinec